

1970

Beethoven Magyarországon*

„Ha azt kérdezném: mi közünk Beethovenhez? — a jelenlevők többsége bizonyára megütnék e kérdésen. Mi volna? Annyi, amennyi Shakespeare- hez, Goethehez, Michelangelóhoz s az európai kultúra minden nagyságához. Ennek vagyunk részesei ezer éve. Ezért nélkülözhetetlen tápláléka, kitéphetetlen része számtalan magyar életének Beethoven zenéje is.” (Kodály Zoltán: *Beethoven halálának évfordulóján, 1952.*)

A világ zeneirodalmának talán legtöbbet játszott szerzője ma is, nálunk is Ludwig van Beethoven. A magyar közönség kapcsolata Beethoven zenéjével azonban nemcsak az utókor megértéséből fakad, hanem már a nagy zeneköltő életében megkezdődött. Ismerőseinek körében nem egy magyarországi muzsikust találunk. Rajtuk kívül Beethoven magyar barátai az arisztokrácia köréből kerültek ki. Meghívásukra a mester több alkalommal is ellátogatott Magyarországra. Először 1798-ban Pozsonyban hangversenyezett, majd 1800. május 7-én Budán lépett fel Stich-Punto cseh kürtművész társaságában. Erről a korabeli sajtó (Magyar Kurír) meg is emlékezett, „a Fortepiannón való mesterséges jádása által mindeneknek magára vont a figyelmetességét”, azaz Beethoven egyedülálló zongorajátékával nagy sikert aratott itteni hangversenyén is.

Ekkor már többéves ismeretség és barátság kötötte a haladó szellemű Brunsvik családhoz, akiket meg is látogatott martonvásári rezidenciájukon. A bizalmas baráti viszony nemcsak Brunsvik Ferenc gróffal állott fenn, hanem a család nőtagjaival is, elsősorban Josefinnel és az óvódaalapító Terézzel. A mester kompozíciói közül néhánynak a dedikációja, köztük olyan fontos alkotásé, mint az f-moll (*Appassionato*) zongoraszonátáé is e kapcsolatról vall.

A zenekedvelésről híres Erdődy családot is jól ismerte. Erről többek között az Op. 102 nagy jelentőségű cselló-zongoraszonáta ajánlása tanúskodik.

1807. szeptember 13-án mutatták be Kismartonban Beethoven C-dúr miséjét, melyet Esterházy Miklós megrendelésére írt. Ugyancsak magyarországi megrendelésre készült ezután néhány esztendővel két nyitány és színpadi kísérőzene is. 1812. februárjában Kotzebue divatos színházi szerző alkalmi darabjával nyitották meg a pesti német színház új épületét. Az ekkor színre került műveket (*Athén romjai; István király, Magyarország jótevője*) komponált az akkor már Európa-szerte híres zeneszerző kísérőzenét. Az utóbbi egy valószínűleg Bihari Jánostól

* Petőfi Népe, 1970.12.13. 7. o.

származó verbunkos dallamból kialakított témájával mutatja a komponista rokonszenvét a magyar zene iránt. Ebben az időben említi egy levélben „szívből szeretett bajszos magyar barátait”.

Az *István király* dallama nem egyetlen bizonyítéka a bécsi mester magyar zenei tájékozódásának. Már korábban a III. (*Eroica*) szimfónia fináléjának egyik variációjában is felidézte a magyar verbunkos ritmusait, hangzásvilágát. Később pedig egy „Magyar Szüretelő Ének”-et dolgozott fel főként más népek dalait tartalmazó sorozatában. A darab eredeti szövege Kisfaludy Sándor egyik Himfy-dalának rövidített változata. A magyar költő önéletrajzában egyébként beszámolt Beethovennel való ismeretségéről.

A magyar zenei élet és Beethoven kapcsolata a zeneszerző halála után sem szűnt meg. Mosonyi Mihály, Erkel Ferenc, de elsősorban is Liszt Ferenc, majd Bartók Béla, Dohnányi Ernő voltak hivatott közvetítői és szószólói művészetének, fokozva a „minden idők egyik legnagyobb zeneköltője” (Tóth Aladár) iránti érdeklődést. Nekik is köszönhető, hogy élve él bennünk Beethoven, majd mementóként; nem tiszteletre méltó szobor, hanem eleven testvér, a legfőbb szeretet apostola.” (Molnár Antal)